SALLA
ERÄMAASSA

30.6.2017

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
PL 33
00023 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntö STM 044:00/2016

Sallan kunnan lausunto hallituksen esitysluonnoksesta lomitusjärjestelmien uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Sallan kunta näkee hallituksen esitysluonnoksessa lomitusjärjestelmien uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi osin myönteisiä, mutta myös huolestuttavia seikkoja.
Hallituksen esitysluonnoksessa esitetyn yrityskohtaisen vuosiloman katsotaan vähentävän maatalouslomittajien osa-aikaisuutta, mutta vastaavasti tuovan lisää vaatimuksia maatalouslomittajien ammattitaidolle ja työssä jaksamiselle sekä työturvallisuuden turvaamiselle yksintyöskentelyn lisääntyessä. Yhden lomittajan hoitaessa lomituksen, on lomitus haavoittuvaisempi esimerkiksi lomittajan sairastuessa.

Maatalousyrittäjien näkökulmasta katsottuna joillakin tiloilla on kaikkien maatalousyrittäjien mahdotonta irrottautua yhtä aikaa vuosilomalle tilan erikoisosaamista vaativista tai lomituspalvelujen piiriin kuulumattomista tehtävistä johtuen. Lisäksi yrityskohtainen vuosiloma vähentää maatalouslomittajien työpäivien määrää vuositasolla. Mitä vähemmän vakituisia lomittajia voidaan palkata, sen haavoittuvampi lomitusjärjestelmä on. Myönteistä on kuitenkin esitetty lisävapaan nostaminen 200 tuntiin, nykyisen 120 tunnin tuetun maksullisen lomittaja-avun sijaan.

Sijaisapulomituksen, samoin kuin lisävapaan osalta lomituspäivän pituus on useimmiten edelleen vajaa useamman kuin yhden yrittäjän tiloilla, mikä jatkossakin tuo painetta maatalouslomittajien työn osa-aikaisuudelle. Sallan kunta näkee hallituksen esitysluonnokseen kirjatun edellytyksen vähintään kolmen tunnin sijaisapupäivän kestosta oikeudelle lomituspalveluihin myönteisenä.

Hallituksen esitysluonnoksessa esiin tuotu nykyisestä poikkeava kaavamainen yrityksen kokonaistyöajan laskenta kotieläinyksiköiden perusteella tuo haasteita. Sallan kunnan huolena on työajan laskennan oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus eri eläinlajeilla. Sallan kunta näkee hallituksen esitysluonnoksessa tärkeänä seikkana työajan riittävyyden varmistamisen myös käsityövaltaisilla tiloilla. Tilojen työjärjestelyissä ja -käytännöissä on suuria eroja. Osa tiloista on pitkälle koneellistettuja, osassa tiloista investointeja ei enää tehdä ja työ on suurelta osin käsityövaltaista. Haasteita voi tuoda myös hallituksen esitysluonnokseen kirjattu

Sallan kunta Postipolku 3 FI-98900 Salla
sallan.kunta@salla.fi www.salla.fi

maatalousyrittäjien mahdollisuus itse ilmoittaa kokonaistyöaika laskennallista tuntimäärää pienemmäksi, josta maakunnalla tulisi kuitenkin Sallan kunnan näkemyksen mukaan olla oikeus tehdä lopullinen päätös.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan maatalouslomittajan joutuessa työskentelemään tilalla eläinsuojelullisista tai lomittajan työstä suoriutumiseen liittyvästä syystä pitempään, kuin sijaisapupäivän keston, tai annettavaksi sovitun lisävapaan ja maksullisen lomituksen ajan, peritään ylittävältä ajalta markkinaperusteinen hinta. Sama koskee työajan ylittymistä vuosilomalomituksessa. Markkinaperusteinen hinta tuo painetta erityisesti lomittajan työstä suoriutumiselle. Monet maatalouslomittajat ovat pitkään lomitustyötä tehneitä, joilla on hyvä ammattitaito, mutta työstä suoriutuminen ei ole fyysisestä kuormittuneisuudesta johtuen enää yhtä nopeaa kuin nuoremmilla. Vaarana on, että maatalousyrittäjät suosivat nuorempia ja nopeampia, jolloin työvoimapula kasvaa entisestään. Huolena on, miten varmistetaan kaikkien vakituisten ammattitaitoisten maatalouslomittajien työllistyminen. Huolena on lisäksi, miten voidaan vaikuttaa maatalouslomittajien työssä jaksamiseen, kun aikapaine lisääntyy entisestään. Nykyisessä lomituspalvelulaissa on huomioitu maatalouslomittajan henkilökohtaiset ominaisuudet ja työstä suoriutuminen mahdollisuutena muokata tilan työaikaa tarvittaessa. Tämä on edesauttanut inhimillisyyden toteutumista henkilöstöhallinnossa erityisesti maatalouslomittajan iän ja työn fyysisen raskauden huomioiden. Sallan kunta pitää tärkeänä henkilöstön työssä jaksamisesta huolehtimista.

Nykyisin Sallan paikallisyksikön kaikki kunnat tukevat tuettua maksullista lomittaja-apua. Kuntien tuen jatkuminen on tässä vaiheessa epävarmaa ja sen mahdollisen päättymisen merkitys maatalousyrittäjien lisävapaan käytölle tulevaisuudessa jää nähtäväksi. Sallan kunta näkee hallituksen esitysluonnoksessa hyvänä asiana lisävapaan alemman hinnan sijaisapu- tai vuosilomapäivän jatkeena käytettäessä, mikä mahdollisesti lisää maatalouslomittajien kokoaikaista työllistymistä.

Hallituksen esitysluonnoksessa on huomioitu ainoastaan maakuntaan siirtyvien henkilöiden eläkemaksut. Sallan kunta korostaa, että myös luopuneiden kuntien eläkemenoperusteiset maksut tulee kattaa maakunnan / valtion varoista.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan maatalousyrittäjien lomituspalvelujen ja- hallinnon rahoitus siirtyisi maakunnan yleiskatteisen rahoituksen piiriin. Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen turvaamisen kannalta tulevaisuudessakin Sallan kunta tuo esille huolensa yleiskatteisen rahoituksen riittävyydestä maakunnissa. Esimerkiksi Lapin maakunnan osalta rahoitus vaikuttaa jo tässä vaiheessa kokonaisuudessaan haasteelliselta. Lomituspalveluille on tunnusomaista ennakoimattomuus. Esimerkiksi sijaisapulomituksen kysynnän arviointi etukäteen on mahdotonta, mikä vaikuttaa muun muassa määräaikaisen työvoiman

SALLA
ERÄMAASSA

käyttötarpeeseen ja työmatkakustannusten määrään. Näin ollen lomituskustannukset vaihtelevat vuosittain huomattavastikin. Huolena on, miten tämä otetaan huomioon maakunnan yleiskatteisessa rahoituksessa. Maakunnalla on velvollisuus järjestää maatalousyrittäjien vuosiloma- ja sijaisapulomitus, joten rahoitus ei saa muodostua estäväksi tekijäksi vuoden loppuun mentäessä. Maatalousyrittäjien lomituspalveluiden turvaamisen kannalta olisi tärkeää, että vaikka lomituspalvelut siirtyvät maakunnalle, rahoitus säilyisi jatkossakin arviomäärärahana.

Tällä hetkellä Sallan paikallisyksikön alueen kaikilla tiloilla työskennellään kahdessa osassa eli aamuin ja illoin. Yhdensuuntainen työmatka vaihtelee 4 km – 150 km välillä, ollen esimerkiksi vuonna 2016 keskimäärin 53 km. Yhdensuuntaisen työmatkan ollessa esimerkiksi 80 kilometriä, maatalouslomittaja ajaa päivässä 4 x 80 km eli yhteensä 320 km, jolloin työmatkoihin voi tie- ja keliolosuhteista johtuen kulua aikaa 4 – 6 tuntia päivässä. Tilojen jatkuvasti vähentyessä maatalouslomittajat joutuvat ajamaan yhä pitempiä työmatkoja. Työmatkoihin käytettyä aikaa ei nykyisen työsopimuksen puitteissa lueta työajaksi. Pitkät työmatkat kuormittavat maatalouslomittajia fyysisesti ja vähentävät heidän palautumiseensa käytettävissä olevaa vapaa-aikaa. Tämä yhdessä työn osa-aikaisuuden kanssa heikentää maatalouslomittajan ammatin vetovoimaa ja houkuttelevuutta.

Maatalousyrittäjien lomituspalveluiden järjestäminen tasapuolisesti ja yhdenmukaisesti koko maassa on tärkeää tulevaisuudessakin. Lapin maakunnan erityisolosuhteet, kuten pitkät välimatkat ja tilojen harveneminen niiden jatkuvasti vähentyessä, tuovat haasteita lomituspalveluiden organisoimiselle. Sallan kunnan huolena on, miten lomituspalvelut pystytään järjestämään Lapin maakunnassa sen erityisolosuhteet huomioon ottaen vastaten hallituksen esitysluonnoksessa esiin tuodun mukaisesti asiakkaiden palvelutarpeisiin vaikuttavasti, säännösten mukaisesti sekä kustannustehokkaasti.

Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta saatu ohjaus ja neuvonta on ollut tähän asti tärkeää. Valtakunnallinen ohjaus ja neuvonta on tarpeen myös jatkossa, vaikka lomituspalveluja järjestetäänkin maakunnissa itsenäisesti.

SALLAN KUNNANHALLITUS

Pekka Huhtala
hallinto- ja henkilöstöjohtaja
kunnanjohtajan poissa ollessa

Kirsi Kangas
talous- ja kehittämisjohtaja

Sallan kunta Postipolku 3 FI-98900 Salla
sallan.kunta@salla.fi www.salla.fi